

فصل دوم

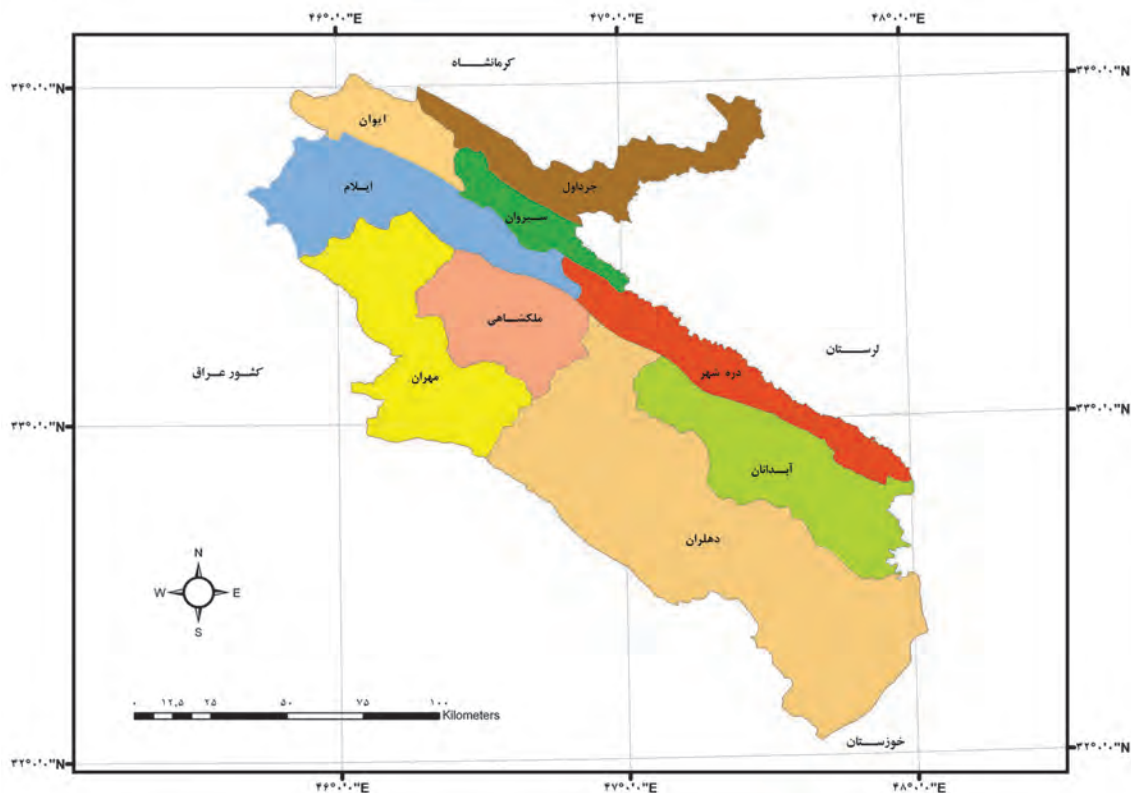
جغرافیای انسانی استان ایلام

درس ۶ تقسیمات سیاسی استان

بر اساس آخرین تقسیمات کشوری در سال ۱۳۹۱، این استان دارای ۹ شهرستان، ۲۱ بخش، ۲۳ شهر و ۴۰ دهستان است.

شکل ۱-۲- نقشه تقسیمات سیاسی استان ایلام به تفکیک شهرستان و بخش

فعالیت

با توجه به نقشه تقسیمات سیاسی شکل (۲.۱ و ۲.۶) کدام یک از بخش‌های استان در سال ۱۳۸۷ با تصویب هیئت وزیران از مهران جدا شد و به شهرستان تبدیل گردید؟

پیشنهاد داریم

ایلام در سال ۱۳۱۶ جزء استان پنجم یعنی کرمانشاه بود. در سال ۱۳۴۳ به فرمانداری کل تبدیل شد و در سال ۱۳۵۳ به علت موقعیت مهم سیاسی و مرزی به صورت استان درآمد.

جدول ۱-۲- تقسیمات سیاسی استان ایلام - آبان ماه ۱۳۸۸

شهرستان	وسعت کیلومتر مربع	آبادی‌های دارای سکنه (تعداد)	بخش	مرکز بخش	دهستان	مرکز دهستان	شهر	جمعیت
ایلام	۲۱۶۵	۹۸	مرکزی	ایلام	ده‌پاین میش‌خاص	چال‌سرا جعفرآباد	ایلام	۱۶۰۳۵۵
			چوار	چوار	ارکوازی بولی	مورت گنجوان	چوار	۵۶۶۹
آبدانان	۲۳۸۵	۶۳	مرکزی	آبدانان	ماسبی جابرانصار	انجیره هفت‌چشمه	آبدانان	۲۱۹۳۴
			کلات	مورموری	مورموری آب‌انار	مورموری آب‌انار	مورموری	۳۵۲۳
ایوان	۹۰۳/۴	۶۹	مرکزی	ایوان	سراب نبوت	سراب نبوت	ایوان	۲۷۸۸۳
			سراب‌باغ	سراب‌باغ	چم‌کیود سراب‌باغ	هزارانی سراب‌باغ	سراب‌باغ	۲۳۳۱
دره‌شهر	۱۴۸۰	۹۹	مرکزی	دره‌شهر	ارمو زرین‌دشت	ارمو دشت‌آباد علیا	دره‌شهر	۱۸۴۰۰
			ماژین	ماژین	کولکنی ماژین	ولی‌عصر چشمه‌شیرین	بدره	۳۷۸۴
			ماژین	ماژین	گدارنمک میدان‌خلف		-	-

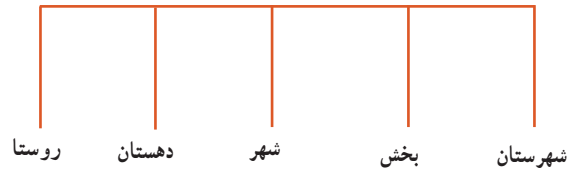
جغرافیای انسانی استان

شهرستان	وسعت کیلومتر مربع	آبادی‌های دارای سکنه (تعداد)	بخش	مرکز بخش	دهستان	مرکز دهستان	شهر	جمعیت
دهلران	۶۸۱۱	۱۲۷	مرکزی	دهلران	اناران	بیشه‌دراز	دهلران	۲۸۳۲۰
			زیرین‌آباد	پهله	سیدناصرالدین سیدابراهیم	بردی	میمه	۲۲۸۸
						پهله	پهله	۴۴۲۶
			موسیان	موسیان	ابوغریو دشت‌عباس نهرعنبر	ابوغریو دشت‌عباس بره‌بیجه	موسیان	۳۰۸۹
شیروان چرداول	۲۲۳۶	۲۳۱	مرکزی	سرآبله	آسمان‌آباد شباب بیجنوند	آسمان‌آباد شباب بلاوه‌ترسفل	سرآبله آسمان‌آباد	۹۸۰۴ ۵۹۰۸
			شیروان	لومار	کارزان زنګوان لومار	چشمه‌پهن سرتنگ مله‌ماران‌لومار	لومار	۲۷۱۴
			هلیلان	شرکت توحید	زردلان هلیلان	بیازآباد شهرک توحید	شهرک توحید	۶۴۲
ملکشاهی	۲۰۲۰		مرکزی	ملکشاهی	شوهان چمزی	دول‌کبود خوشادول گنبد پیرمحمد	ملکشاهی دلگشاه	۱۴۳۳۴ ۴۲۱۸
			گچی	مهر	گچی کیبرکوه	مهر قلعه جوق	مهر	۱۲۳۸
مهران	۲۱۴۶	۱۲	مرکزی	مهران	محسن‌آباد	اسلامیه	مهران	۱۳۲۷۶
			صالح‌آباد	صالح‌آباد	هجدان دشت	ریکا	صالح‌آباد	۱۹۵۶

فعالیت ✓

۱- تقسیمات سیاسی شهرستان محل زندگی خود را با توجه به شکل تکمیل کنید.

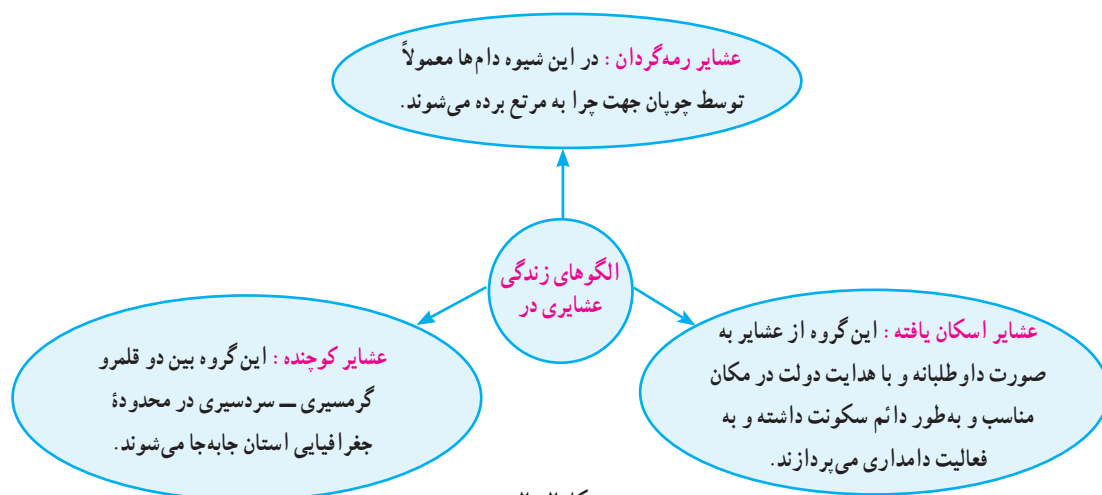
درس ۷ شیوه‌های زندگی در استان

در استان ایلام با توجه به شرایط آب و هوایی و محیط مساعد طبیعی از قدیم سه نوع شیوه زندگی: کوچ‌نشینی، روستا نشینی و شهرنشینی شکل گرفته است.

زندگی کوچ‌نشینی در استان

استان ایلام به دلیل داشتن پوشش گیاهی و آب و هوای متنوع، از گذشته دور شرایط مساعدی را برای زندگی کوچ‌نشینی فراهم کرده است.

شکل ۲-۲

با اجرای سیاست اسکان عشایر تحولات اجتماعی، توسعه شهرها و روستاها و مشکلات محیطی مانند خشک‌سالی این شیوه زندگی رو به کاهش است.

جمعیت عشایری استان با تعداد ۹۷۳۶ خانوار و ۵۹۴۲۵ نفر، ۱۱ درصد از جمعیت استان را تشکیل می‌دهند. در استان فاصله بین بیلاق و قشلاق کوتاه است. کوچ‌ها در داخل استان و عمدتاً عمودی است، یعنی کوچ از دشت‌ها به ارتفاعات و برعکس انجام می‌گیرد.

استان ایلام هر ساله در مراتع قشلاقی پذیرای ایلات معروف بیرانوند، زنگنه و زوله و جمیر از استان‌های مجاور می‌باشد. اقتصاد عشایر استان: اصلی‌ترین فعالیت جامعه عشایر دامداری است که وجه غالب حیات اقتصادی خانواده‌های عشایری استان را تشکیل می‌دهد. عشایر استان با «۱/۳۹۶/۴۸۲» رأس دام ۵۶ درصد از کل دام استان را در اختیار دارند و با تولیدات دامی و برخی از صنایع دستی خاص نقش قابل توجهی در اقتصاد استان ایفا می‌کنند.

شکل ۲-۴ - صنایع دستی عشایر استان ایلام

شکل ۲-۳ - محصولات و تولیدات عشایر استان

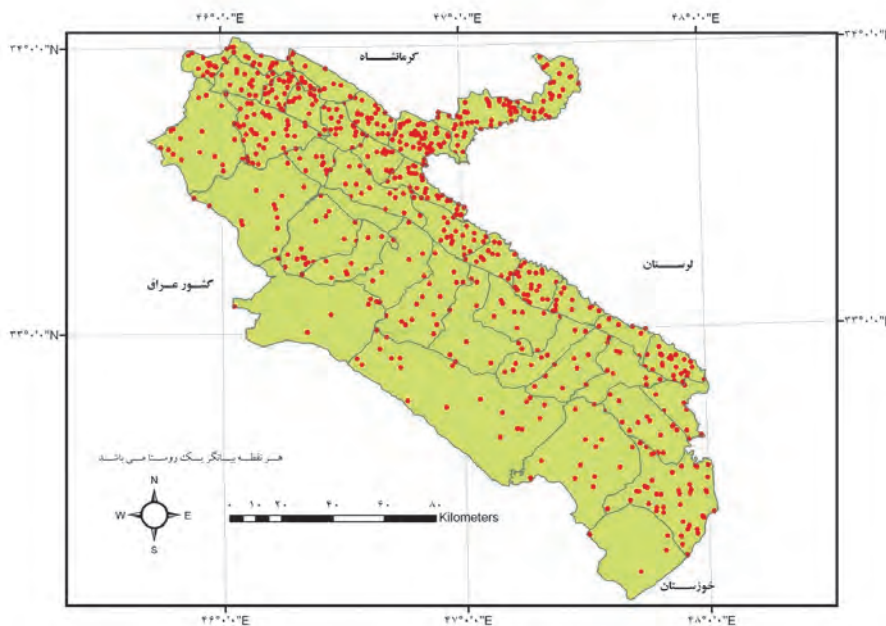

جدول زیر را کامل کنید:

شیوه زندگی	مشکلات زندگی	فعالیت اقتصادی	ویژگی فرهنگی - اجتماعی
کوچ نشینی			

زندگی روستایی

طبق سرشماری سال ۱۳۹۰، ۳۵/۷۴ درصد (۱۹۹۳۲۷ نفر) از جمعیت استان در روستاها ساکن بوده‌اند. نحوه پراکندگی سکونتگاه‌های روستایی استان متأثر از شرایط جغرافیایی استان بوده است. به شکل ۲-۵ توجه کنید، اغلب سکونتگاه‌های روستایی استان ایلام در کدام نواحی استقرار یافته‌اند؟ چه عواملی در نحوه استقرار سکونتگاه‌های روستایی نقش بیشتری داشته‌اند؟ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی دو دهه گذشته در کشور منجر به اهمیت یابی نواحی غربی و جنوبی همجوار با کشور عراق شده است؛ به نحوی که در آن نواحی جمعیت روستاها نسبت به گذشته بیشتر شده و اسکان دوباره جمعیت روستایی را به دنبال داشته است.

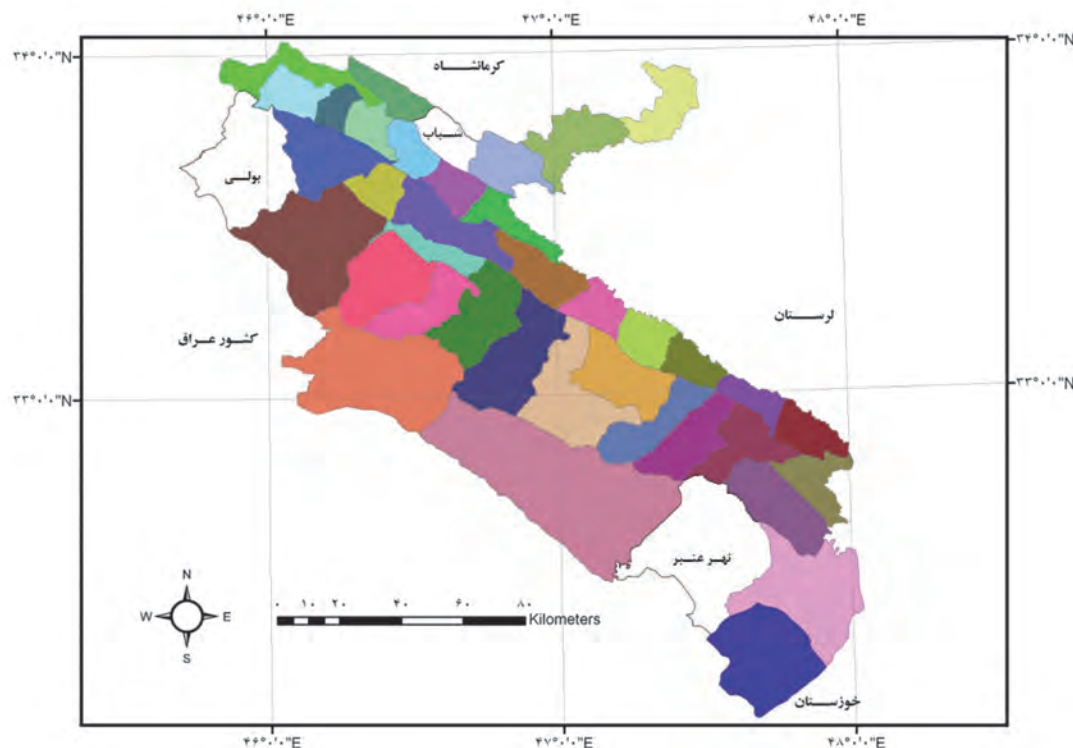

شکل ۲-۵. نقشه پراکندگی روستاها در استان ایلام

جدول ۲-۲- مقایسه تعداد و جمعیت روستاها در سه دهستان استان

دهستان	بیش از ۱۰۰۰ نفر	۵۰۰ تا ۹۹۹ نفر	۱۰۰ تا ۴۹۹ نفر	۵۰ تا ۹۹ نفر	کمتر از ۴۹ نفر	خالی از سکنه	دارای سکنه	جمع	تعداد خانوار	کل جمعیت
دهستان نهر عنبر	۰	۴	۵	۰	۴	۳	۱۳	۱۶	۶۲۲	۴۰۳۷
دهستان شباب	۲	۱	۱۴	۲	۱	۱	۲۰	۲۱	۲۰۳۶	۱۱۰۰۴
دهستان بولی	۰	۰	۷	۳	۷	۳	۱۷	۲۰	۳۶۳	۱۶۴۶

شکل ۲-۶- نقشه تقسیمات سیاسی بر حسب دهستان

فعالیت

چه رابطه‌ای بین موقعیت جغرافیایی دهستان‌های مورد مطالعه در شکل ۲-۶ و اطلاعات جدول ۲-۲ وجود دارد؟ نتایج خود را در دو سطر بنویسید.

- ۱- .....
- ۲- .....

جغرافیای انسانی استان

شکل روستاها: از نظر شکل ظاهری، روستاها در استان ایلام بیشتر شکل متمرکز (مجموع) دارند. شرایط جغرافیایی استان از قبیل کمبود منابع آب و خاک منجر به شکل گیری روستاهای متمرکز شده است. در نواحی مختلف استان روستاهای طولی (خطی) تحت تأثیر شرایط محیطی شکل گرفته است. شکل ناهمواری یعنی وجود دره‌ها و همچنین وجود رود و جاده منجر به شکل گیری روستاهای طولی در استان شده است.

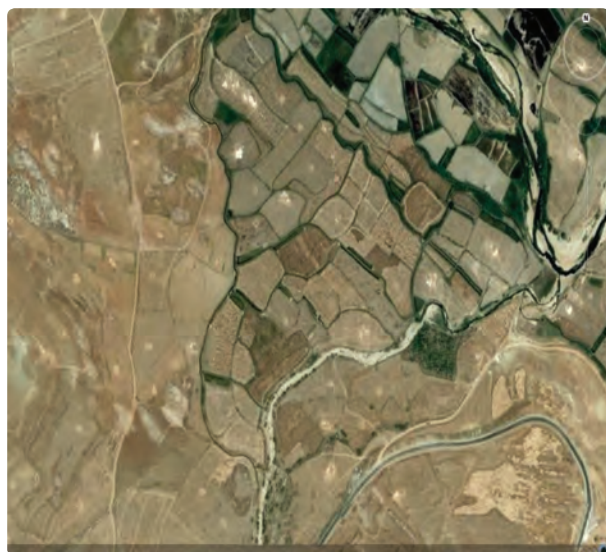

شکل ۷-۲- نمونه روستای متمرکز
(روستای باولگ، شهرستان ملکشاهی)

شکل ۸-۲- نمونه روستای خطی
(روستای لرنی، سیروان)

سؤال: آیا عامل مذهب (وجود امام زاده) در شکل گیری سکونتگاه‌های روستایی استان نقش داشته است؟ در نواحی دشتی استان ایلام متأثر از شرایط اقلیمی و همچنین ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی نوع خاصی از خانه‌های روستایی یعنی خانه‌هایی با فضاهای باز بیشتر شکل گرفته است. در سکونتگاه‌های روستایی این نواحی تراکم خانه‌های روستایی کمتر است. به نظر شما چه عواملی در شکل گیری این سکونتگاه‌های روستایی دخالت داشته‌اند؟ در نواحی پایکوهی و کوهستانی استان طرح خانه‌های روستاییان با نواحی دشتی تفاوت دارد. در این نواحی شرایط محیطی ویژه ناحیه کوهستانی و محدودیت فضای سکونت منجر به شکل گیری سکونتگاه‌هایی با بافت فشرده‌تر و تراکم بیشتر مساکن شده است. با توجه به تفاوت‌های محیطی و اجتماعی و اقتصادی در نواحی مختلف استان، بافت سکونتگاه و قطعات زمین‌های زراعی در نواحی دشتی منظم‌تر از سایر نواحی استان است.

شکل ۱۰-۲- زمین زراعی نامنظم روستای حیوند، شهرستان سیروان

شکل ۹-۲- زمین زراعی منظم دشت عباس، شهرستان دهلران

فعالیت

به شکل‌های ۹-۲ و ۱۰-۲ توجه کنید، به نظر شما دلایل منظم و نامنظم بودن زمین‌های زراعی در مناطق دشتی و پایکوهی استان چیست؟

مصالح ساختمانی مساکن روستایی: با توجه به شرایط محیطی استان، مصالح ساختمانی سکونتگاه‌های روستایی در نواحی کوهستانی و دشتی تفاوت بارزی دارد.

در نواحی پایکوهی و کوهستانی استان بیشتر مصالح ساختمانی مورد استفاده روستاییان از سنگ و گل است. سقف خانه‌های روستاییان نیز مسطح است.

سؤال: به نظر شما مصالح ساختمانی مساکن روستاییان در نواحی هموار و دشتی استان بیشتر از چه موادی تشکیل شده است؟

امروزه به دلیل گسترش فناوری و ارتباطات بیشتر بین نواحی روستایی و شهری استان، مصالح مورد استفاده روستاییان استان ایلام دستخوش دگرگونی شده است و از این لحاظ تفاوت کمتری بین مصالح ساختمانی جدید مورد استفاده نقاط روستایی و شهری استان وجود دارد.

منابع درآمد روستاییان: بخش اعظم جمعیت در سکونتگاه‌های روستایی استان، زندگی‌شان از طریق فعالیت‌های کشاورزی می‌گذرد. بهره‌برداری خانوادگی مبتنی بر مالکیت فردی، شیوه غالب تولید زراعی در جامعه روستایی استان است.

جغرافیای انسانی استان

به طور کلی درآمد اصلی جمعیت روستایی استان مبتنی بر زراعت و دامداری است. باغداری، صنایع دستی و زنبورداری و... از دیگر منابع درآمدی روستاییان استان می باشد. با توجه به شرایط جغرافیایی و مکان استقرار سکونتگاه‌های روستایی استان، منابع درآمد روستاییان در نواحی مختلف تفاوت دارد. در روستاهای نواحی دشتی استان با بهره‌گیری از منابع آب و خاک، زراعت رواج بیشتری دارد. فعالیت دامداری و زنبورداری و همچنین صنایع دستی مبتنی بر بافت قالی، قالیچه و گلیم در کنار زراعت، از فعالیت‌های اصلی روستاییان نواحی پایکوهی و کوهستانی استان به‌شمار می‌رود.

شکل ۱۱-۲- منابع درآمد روستاییان

زندگی شهری

شهرنشینی در استان ایلام به معنای مفهوم امروزی آن مربوط به دهه‌های اخیر است. البته سابقه شهرنشینی بر اساس منابع تاریخی به دوره باستان برمی‌گردد. قدیمی‌ترین آثار سکونت در استان در تپه‌های علی‌کش و بزمرد در دهلران کشف شده است و شهرهای سیروان (سراب کلان) و سیمره در دره شهر مربوط به دوره ساسانی است، که در اثر وقوع زلزله و زمین لغزه در سال‌های ۲۵۸ و ۳۳۴ هـ. ق ویران و متروک شده‌اند. لیکن از آن پس، به مدت بیش از یازده قرن (تا سال ۱۳۱۶) پیدایش شهر و توسعه زندگی شهری در ایلام به تأخیر می‌افتد و طی این مدت هیچ کانون شهری‌ای پدید نمی‌آید.

عوامل بازدارنده زندگی شهری در استان ایلام طی قرن‌ها عبارت‌اند از :

- ۱- موانع طبیعی و ناهمواری‌های ایلام
- ۲- موانع اجتماعی (فرهنگ ایلی و کوچ‌نشینی)
- ۳- موانع سیاسی و دوری از مراکز قدرت و پایتخت‌ها
- ۴- موانع ارتباطی و موقعیت حاشیه‌ای ایلام و انزوای جغرافیایی

پیشتر یک ایلام

در سال ۱۳۱۶ روستای حسین آباد به ایلام تغییر نام داد و به‌عنوان مرکز شهرستان ایلام تبدیل شد. تنها کانون شهری ایلام تا سال ۱۳۴۵ شهر ایلام بوده است. سپس سه روستای دهلران، مهران، بدره نیز به مراکز سه شهرستان و الزاماً سه نقطه شهری تبدیل شدند.

دلایل پیدایش و گسترش شهرنشینی از سال ۱۳۳۵ (ه.ش) در استان ایلام عبارتند از :

- ۱- ایجاد نظارت و اعمال قدرت دولت بر مناطق دوردست
  - ۲- ایجاد امنیت و کنترل نوار مرزی
  - ۳- سیاست یکجانشین کردن عشایر در دهه‌های اول قرن حاضر
  - ۴- ایجاد مراکز اداری - خدماتی
- آیا عوامل دیگری علاوه بر موارد ذکر شده در پیدایش شهرهای ایلام مؤثر بوده‌اند؟ به کمک دبیر خود پاسخ دهید.

شکل ۱۲-۲- شهر بدره

روستای سراب باغ در آبدانان در سال ۱۳۸۸ به شهر تبدیل شد.

فعالیت

- تعداد نقاط شهری ایلام در طول (۱۳۸۵-۱۳۳۵) چه تغییری کرده است؟
- به نظر شما هدف دولت از یکجانشین کردن عشایر ایلام چه بوده است؟

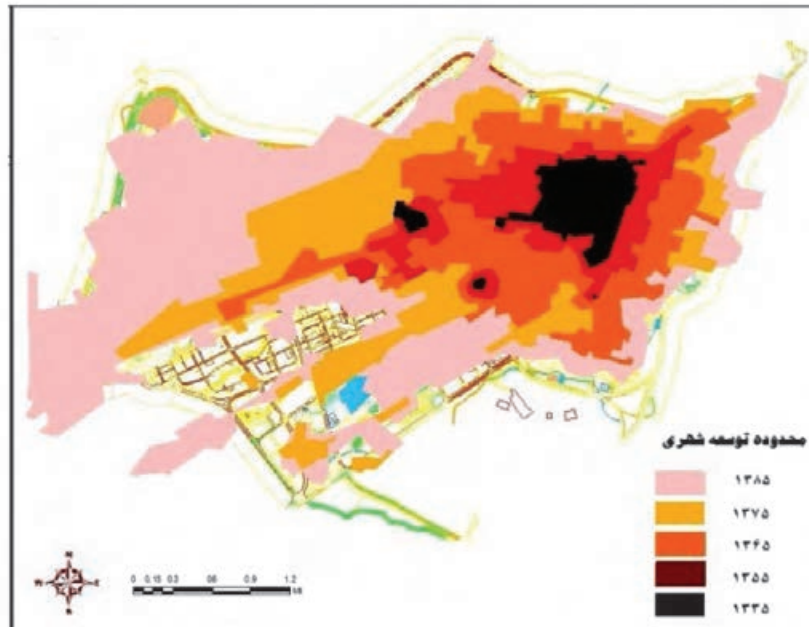
تاریخچه پیدایش، رشد و گسترش شهر ایلام: در دوره فاجار، روستای ده بالا مقرر حکومت حسین قلی خان ابوقداره بوده است که وی آنجا را حسین آباد نامید. در این زمان با احداث قلعه حکومتی، معابر، مغازه‌ها و خانه‌های اهالی، بافت شهر آغاز گردید. در دوره پهلوی اول در سال ۱۳۱۴ با تصویب هیئت وزیران، حسین آباد به ایلام تغییر نام داد، و به عنوان اولین شهر و مرکز فرمانداری ایلام شهرسازی آغاز گردید. روند توسعه کالبدی شهر ایلام تا سال ۱۳۸۵ در شکل (۱۴-۲) مشخص شده است.

در توسعه و گسترش فیزیکی شهرهای استان عواملی چند مؤثر بوده اند:

- ۱- مرکزیت اداری - سیاسی شهر
- ۲- تحولات نظامی و سیاسی در دهه اخیر
- ۳- عامل زمین شهری و بورس بازی زمین
- ۴- مهاجرت روستاییان و ساخت وسازهای غیرقانونی

شکل ۱۳-۲- شهر ایلام

شکل ۱۴-۲- نقشه مراحل توسعه کالبدی شهر ایلام طی سال‌های ۱۳۳۵-۱۳۸۵

فعالیت

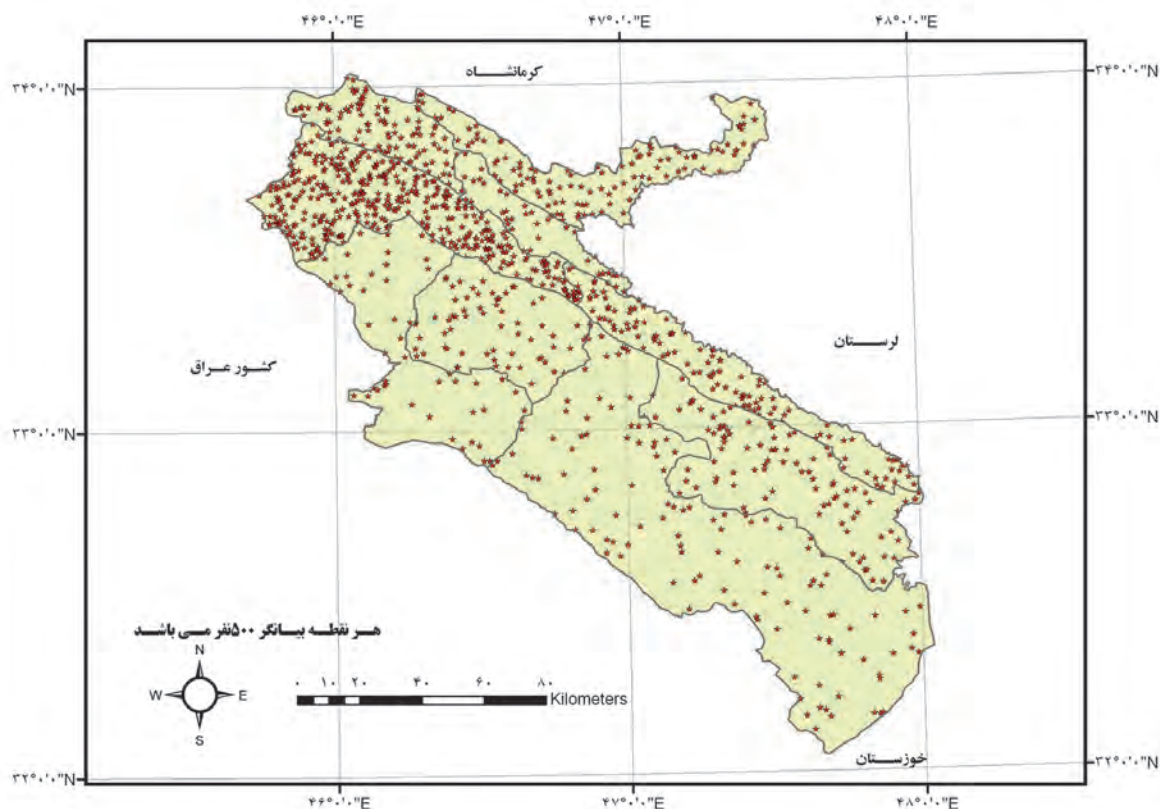
- با توجه به نقشه ۱۴-۲ محدوده شهر ایلام بین سال‌های ۱۳۳۵ تاکنون چه تغییری کرده است؟
- به نظر شما جهت توسعه شهر ایلام با توجه به نقشه به کدام سمت امکان‌پذیر است؟ چرا؟
- کدام شهرهای استان جهت توسعه فیزیکی در آینده با موانع جغرافیایی مواجه‌اند؟

نقش شهرهای ایلام: شهرهای استان مرکزیت اداری - سیاسی را به‌عهده دارند و در حوزه نفوذ خود، عمدتاً نقش خدماتی دارند. البته شهر مهران به دلیل قرار گرفتن در مسیر تجاری و زیارتی عتبات عالیات با نقش بازرگانی و تدارکاتی به رشد و توسعه اقتصادی خود کمک می‌کند.

پراکندگی جغرافیایی جمعیت

استان ایلام در سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ دارای ۵۵۷۵۹۹ نفر جمعیت بوده است. جمعیت استان ۷۰٪ درصد از کل جمعیت کشور را در بر دارد. با توجه به شرایط جغرافیایی، توزیع و پراکندگی جمعیت در سطح استان یکسان نیست. در نواحی شمال و شمال شرق استان جمعیت بیشتری استقرار یافته است، در حالی که پراکندگی و تراکم جمعیت در شهرستان‌های جنوب و غرب کمتر از سایر نقاط استان می باشد. به نسبت فاصله گرفتن از نواحی مرزی با کشور عراق نقاط جمعیتی بیشتری وجود دارد.

شکل ۱۵-۲- نقشه پراکندگی جمعیت در استان ایلام

فعالیت

به نظر شما چه عوامل جغرافیایی در توزیع و پراکندگی جمعیت در استان مؤثر بوده است؟
جدول را کامل کنید:

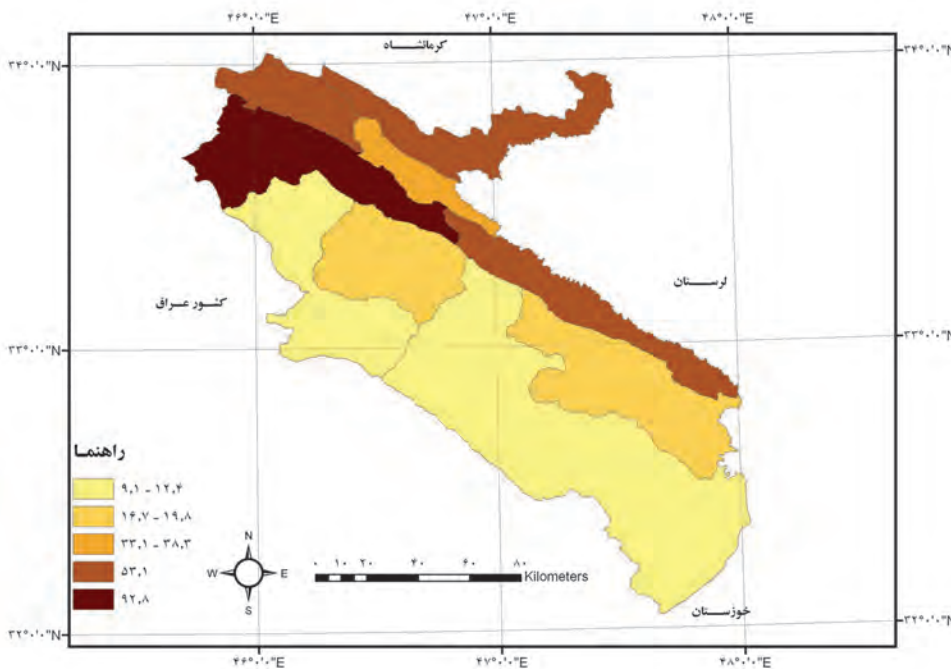
نام شهرستان	تراکم جمعیت	علل
ایلام	متراکم	.....
دهلران	پراکنده	.....
ایوان	.....	.....
سیروان	.....	.....

ویژگی های جمعیتی استان

الف) تراکم نسبی جمعیت: با توجه به جمعیت استان در سال ۱۳۹۰، تراکم نسبی جمعیت استان برابر ۲۸ نفر در کیلومتر مربع بوده است.

به شکل ۱۶-۲ توجه

کنید، این شکل تراکم جمعیت در شهرستان های استان را نشان می دهد. با توجه به شکل، کدام شهرستان (حذف استان) بیشترین تراکم جمعیت و کدام کمترین تراکم نسبی را دارا می باشند؟ چه دلایلی را برای میزان تراکم جمعیت در استان می توانید ذکر کنید؟

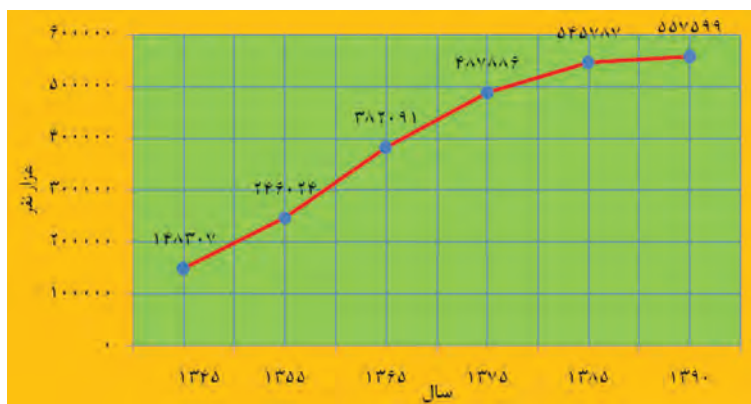
شکل ۱۶-۲ - نقشه تراکم نسبی جمعیت استان

جغرافیای انسانی استان

ب) روند افزایش جمعیت در استان : با توجه به نمودار شکل ۱۷-۲ و جدول ۳-۲ جمعیت استان در سال ۱۳۴۵ از ۱۴۸۳۰۷ به ۵۵۷۵۹۹ نفر در سال ۱۳۹۰ افزایش یافته است . روند جمعیت استان در دوره های آماری در جدول ۳-۲ نشان داده شده است. از روند افزایش جمعیت در استان چه نتیجه ای می گیرید؟ دلایل آن را ذکر کنید.

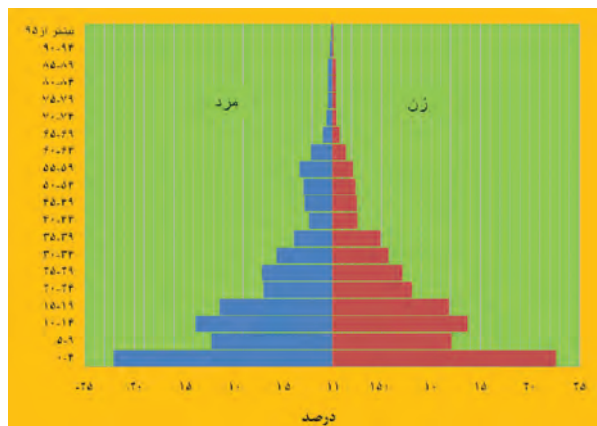
جدول ۳-۲- تغییرات و درصد نرخ رشد جمعیت استان ایلام

سال	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰
جمعیت	۱۴۸۳۰۷	۲۴۶۰۲۴	۳۸۲۰۹۱	۴۸۷۸۸۶	۵۴۵۷۸۷	۵۵۷۵۹۹
درصد نرخ رشد سالانه	-	۵/۲	۴/۵	۲/۵	۱/۱۳	۰/۴۳

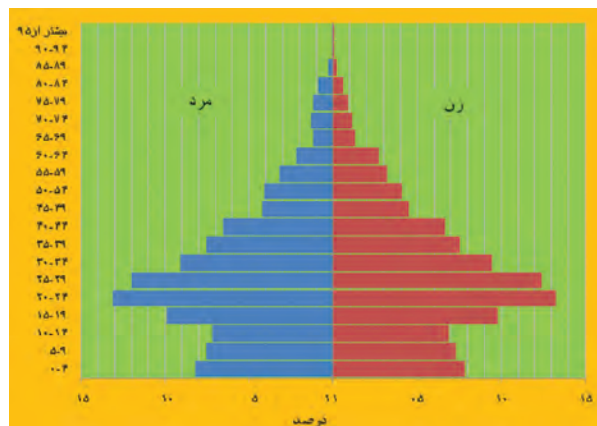

شکل ۱۷-۲- نمودار تغییرات جمعیت استان

پ) ساختار سنی و جنسی جمعیت استان : به شکل های ۱۸-۲ و ۱۹-۲ توجه کنید. تحولات جمعیتی در سه دهه گذشته منجر به تغییرات عمده در ساختار سنی و جنسی جمعیت استان شده است.

شکل ۱۹-۲- هرم سنی جمعیت استان ایلام سال ۱۳۹۰

شکل ۱۸-۲- هرم سنی جمعیت استان ایلام سال ۱۳۶۵

فعالیت

- با توجه به هرم های سنی استان در سال های ۱۳۶۵ و ۱۳۹۰ به سؤالات زیر پاسخ دهید:
- ۱- عمده ترین تغییر در هرم سنی سال ۱۳۹۰ نسبت به ۱۳۶۵ چیست؟ دلایل آنرا بنویسید.
  - ۲- امید به زندگی در استان در سال ۱۳۹۰ چگونه است؟
  - ۳- جمعیت فعال اقتصادی استان را در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۶۵ با هم مقایسه کنید.

جدول ۴-۲- جمعیت استان ایلام بر حسب جنس در گروه های عمده سنی در سال ۱۳۹۰

درصد	جمع	زن		مرد		گروه های سنی
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۲۲/۴۳	۱۲۵۰۷۱	۲۲/۰۳	۶۰۶۳۳	۲۲/۸۲	۶۴۴۴۹	۱۴- سال
۷۲/۸۵	۴۰۶۲۱۹	۷۳/۶۵	۲۰۲۶۱۵	۷۲/۰۸	۲۰۳۶۰۴	۱۵-۶۴ سال
۴/۷۳	۲۶۳۰۹	۴/۳۲	۱۱۸۹۴	۵/۱۰	۱۴۴۱۵	۶۵+ سال
۱۰۰	۵۵۷۵۹۹	۱۰۰	۲۷۵۱۳۱	۱۰۰	۲۸۲۴۶۸	جمع

(ت) مهاجرت: استان ایلام به دلیل عوامل اقتصادی، اجتماعی و طبیعی در طی سه دهه گذشته به صورت یکی از استان های مهاجر فرست عمل کرده است. لذا پدیده مهاجر فرستی یکی از مسایل جمعیتی استان محسوب می شود (جدول ۵-۲).

جدول ۵-۲- مهاجران خارج شده و وارد شده به استان طی دوره های آماری ۸۵-۵۵

دوره آماری	مهاجران وارد شده	مهاجران خارج شده	خالص مهاجرت
۶۵-۵۵	۱۰۸۳۹	۱۵۰۳۶	-۴۱۹۷
۶۵-۷۵	۲۲۳۸۰	۲۹۳۴۲	-۶۹۶۲
۷۵-۸۵	۳۷۲۹۲	۴۸۴۲۸	-۱۱۱۳۶

فعالیت

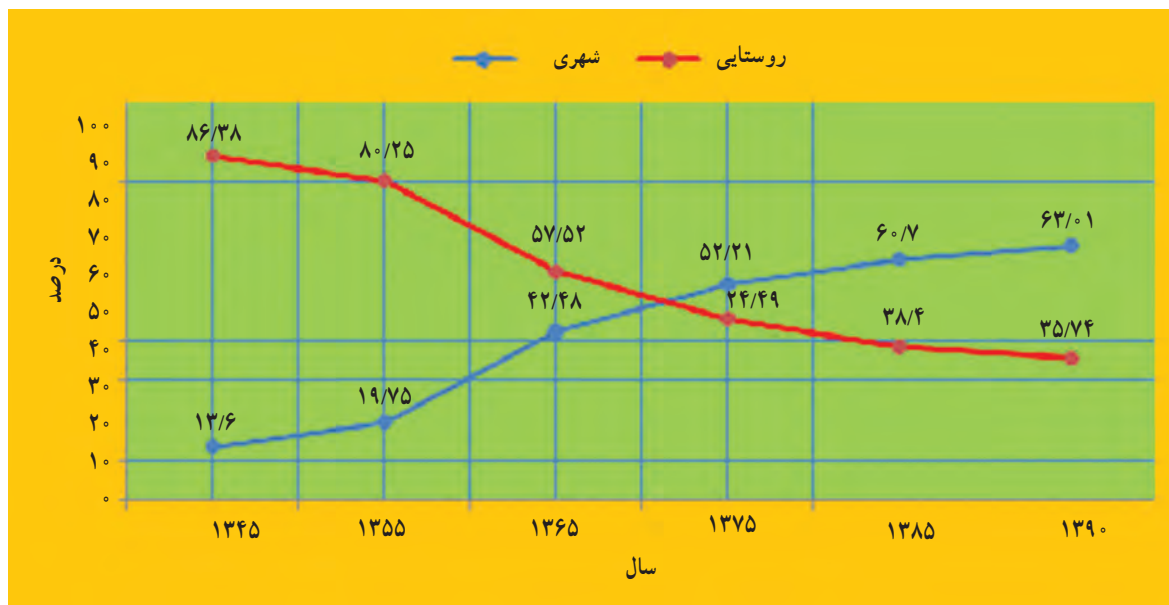

با توجه به جدول ۶-۲ به سؤال زیر پاسخ دهید.
مهاجرت مردم استان بیشتر به کدام مراکز استان ها انجام گرفته است؟ دلایل آن را ذکر کنید.

جدول ۶-۲- مهاجران خارج شده و وارد شده استان در دهه ۱۳۸۵-۱۳۷۵

مهاجران وارد شده			مهاجران خارج شده		
درصد	تعداد	نام استان	درصد	تعداد	نام استان
۲۴/۳۳	۹۰۷۵	کرمانشاه	۲۶/۳۱	۱۲۷۴۲	تهران
۱۸/۱	۶۷۴۸	خوزستان	۱۳/۹۹	۶۷۷۷	کرمانشاه
۱۷/۰۸	۶۳۶۹	تهران	۱۳/۶۶	۶۶۱۱	خوزستان
۷/۳۴	۲۷۳۹	لرستان	۳/۳۷	۲۶۰۱	لرستان
۳/۹۹	۱۴۸۸	کردستان	۳/۹۱	۱۸۹۵	مازندران
۳/۳۹	۱۲۵۹	همدان	۳/۴۹	۱۶۹۱	کردستان

شکل ۲-۲۰ روند تغییرات جمعیت روستایی و شهری استان را در پنج دوره سرشماری نشان می‌دهد. بیشترین تعداد مهاجرت در استان، مهاجرت روستا شهری بوده است. آیا می‌توانید دلایل این نوع مهاجرت را در استان بنویسید؟

شکل ۲-۲۰ نمودار تغییرات درصد جمعیت شهرنشین و روستانشین در استان ایلام

به تغییرات درصد جمعیت شهری و روستایی در شکل ۲-۲۰ توجه کنید و به سؤالات پاسخ دهید.

- ۱- چه سالی جمعیت شهری از روستایی پیشی گرفته است؟
  - ۲- در سال ۱۳۴۵ چند درصد جمعیت استان شهرنشین و چند درصد روستانشین بوده است؟ در سال ۱۳۹۰ چگونه است؟
- پیامدهای مهاجرت به شهرها در استان ایلام:
- ۱- تخلیه روستاها از نیروی انسانی تأثیرگذار و مفید
  - ۲- رشد مشاغل کاذب در شهرهای استان بخصوص مرکز استان
- به نظر شما چه پیامدهای دیگری برای این نوع مهاجرت در استان ایلام می‌توانید ذکر کنید؟

پیشتر بدانیم

جدول ۲-۷- جمعیت شهری و روستایی استان بر حسب جنس در سال ۱۳۹۰

جنسیت	نقاط شهری	نقاط روستایی	غیر ساکن	جمع	درصد
مرد	۱۸۰۳۷۷	۱۰۱۳۶۹	۷۲۲	۲۸۲۴۶۸	۵۰/۶۶
زن	۱۷۶۵۱۹	۹۷۹۵۸	۶۵۴	۲۷۵۱۳۱	۴۹/۳۴
جمع	۳۵۶۸۹۶	۱۹۹۳۲۷	۱۳۷۶	۵۵۷۵۹۹	۱۰۰
درصد	۶۴/۰۱	۳۵/۷۴	۰/۲۵	۱۰۰	

جدول ۲-۸- جمعیت شهری و روستایی استان در شهرستان‌های مختلف در سال ۱۳۹۰

کل	روستایی	شهری	
۵۵۷۵۹۹	۱۹۹۳۲۷	۳۵۶۸۹۶	استان
۲۱۳۵۷۹	۳۵۲۴۵	۱۷۷۹۸۸	ایلام
۵۹۵۵۱	۳۴۲۸۸	۲۴۹۶۱	دره شهر
۶۶۳۹۹	۲۶۱۳۲	۴۰۲۶۷	دهلران
۷۲۱۶۷	۵۱۱۲۸	۲۰۹۸۹	شیروان و چرداول*
۴۶۹۷۷	۱۷۷۶۹	۲۸۹۸۷	آبدانان
۴۸۸۳۳	۱۶۲۸۱	۳۲۵۱۸	ایوان
۲۲۵۸۷	۷۸۸۳	۱۴۵۵۹	ملکشاهی
۲۷۵۰۶	۱۰۶۰۱	۱۶۶۲۷	مهران

* در سال ۱۳۹۰ شهرستان سیروان از شهرستان چرداول تفکیک نبوده است.